

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه علوم اجتماعی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: مردم شناسی

عنوان:

بررسی مردم شناختی فرهنگ و کارکردهای زیستی تغذیه در میان اهالی فرحزاد

تهران

استاد راهنما:

دکتر عسکری خانقاه

استاد مشاور:

دکتر فریبا میر اسکندری

پژوهشگر:

سولماز محمدلو

زمستان ۱۳۹۰

تقدیم به

بهترین های زندگی ام:

پدر و مادر عزیزم

همسر خوبم

حامی استوار زندگیم که صبر او را دستمایه سعی خویش قرار داده ام

تقدیر و تشکر

سپاس خداوند را که توفیق اتمام این پایان نامه را به من ارزانی داشت .
با تشکر فراوان از استاد ارجمند «جناب آقای دکتر عسکری خانقاه» که نظرات خردمندانه ایشان راهنمای من در تمامی مراحل پژوهش بودند.
و تقدیر از سرکار خانم «دکتر فریبا میر اسکندری» که مشاور من در این پروژه بودند.
و در آخر از جناب آقای «دکتر همایون سپهر» که داور این پروژه را به عهده داشتند کمال تشکر را دارم.

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سولماز محمدلو دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۸۰۸۳۶۸۴۴۰۰ در رشته علوم اجتماعی گرایش مردم شناسی که در تاریخ ۹۰/۱۱/۲۵ از پایان نامه خود تحت عنوان: بررسی مردم شناختی فرهنگ و کارکردهای زیستی تغذیه در میان اهالی فرحزاد تهران با کسب نمره ۱۸/۵ و با درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: **سولماز محمدلو**

تاریخ و امضاء

۹۱/۳/۱۶

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۰/۱۱/۲۵

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم سولماز محمدلو از پایان نامه خود دفاع
نموده و با نمره ۱۸/۵ به حروف هجده و نیم و با درجه عالی مورد
تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	چکیده
	واژگان کلیدی
	مفاهیم
	فصل اول کلیات
۲	مقدمه
۳	۱-۱ بیان مسئله
۴	۲-۱ انگیزه پژوهش
۵	۳-۱ ضرورت و اهمیت پژوهش
۵	۴-۱ اهداف پژوهش
۶	۵-۱ روش پژوهش
۶	۶-۱ ابزار پژوهش
۶	۷-۱ سوال‌های پژوهش
۷	۸-۱ زمان و مکان پژوهش
۷	۹-۱ مشکلات پژوهش
۸	۱۰-۱ پیشینه پژوهش
	فصل دوم مطالعات نظری و ادبیات پژوهش
۱۱	*مطالعات نظری پژوهش
۱۱	۱-۲ تعریف فرهنگ
۱۲	۲-۲ چارچوب نظری پژوهش
۱۴	۳-۲ نظریه کارکرد گرایي مالنیوفسکی
۱۵	۴-۲ انواع کارکرد
۱۵	۵-۲ کارکرد آشکار و پنهان
۱۶	۶-۲ نظریه مورگان
۱۶	۷-۲ فنون زیستمایه مورگان
۱۷	۱-۷-۲ زیستمایه طبیعی
۱۷	۲-۷-۲ زیستمایه ماهی
۱۷	۳-۷-۲ زیستمایه نشاسته ای از راه گشت
۱۸	۴-۷-۲ زیستمایه گوشت و شیر
۱۸	۵-۷-۲ زیستمایه نامحدود از طریق کشاورزی مزرعه ای
۱۹	۸-۲ نظریه کارکردگرایي ساختی لوی اشتراوس
۱۹	۹-۲ نظریه طبایخی لوی اشتراوس
۲۱	* ادبیات پژوهش
۲۱	۱۰-۲ تعریف تغذیه
۲۱	۱۱-۲ انسان و خوراک

۲۴	۱۲-۲ توحش تا تمدن
۲۶	۱۳-۲ کشف کشاورزی به ظهور تمدن کمک کرد
۲۸	۱۴-۲ نقش زنان در انقلاب کشاورزی
۳۰	۱۵-۲ تغذیه در نزد ملل جهان
۳۰	۱-۱۵-۲ کشاورزی و تغذیه در مصر
۳۱	۲-۱۵-۲ کشاورزی و تغذیه در چین
۳۳	۳-۱۵-۲ کشاورزی و تغذیه در یونان
۳۳	۴-۱۵-۲ کشاورزی و تغذیه در روم
۳۴	۵-۱۵-۲ کشاورزی و تغذیه در هند
۳۴	۶-۱۵-۲ تغذیه در دوران رنسانس
۳۵	۷-۱۵-۲ تغذیه در قرون وسطی
۳۶	۱۶-۲ کشاورزی در ایران باستان
۳۷	۱۷-۲ تغذیه در میان ایرانیان
۴۰	۱۸-۲ تغذیه در ادوار مختلف تاریخ ایران
۴۰	۱-۱۸-۲ کشاورزی و تغذیه در عهد ساسانیان
۴۱	۲-۱۸-۲ کشاورزی و تغذیه در عهد هخامنشیان
۴۱	۳-۱۸-۲ کشاورزی و تغذیه در عهد صفویان
۴۲	۴-۱۸-۲ کشاورزی و تغذیه در عهد قاجار
۴۳	۵-۱۸-۲ کشاورزی و تغذیه در دوران پهلوی
۴۴	۱۹-۲ تغذیه در عصر حاضر
۴۵	۲۰-۲ حیاتی ترین نیاز انسان
۴۶	۲۱-۲ اهمیت تغذیه در زندگی انسانها
۴۸	۲۲-۲ نوع تغذیه و آب و هوا در رفتار مردم
۴۸	۲۳-۲ رابطه هضم غذا با آسایش فکر

فصل سوم موقعیت جغرافیایی و آب و هوایی جامعه مورد مطالعه

۵۰	۱-۳ استان تهران
۵۱	۲-۳ شهر تهران
۵۲	۳-۳ پیشینه تاریخی
۵۲	۴-۳ تهران در گذر تاریخ
۵۴	۵-۳ ناهمواری ها
۵۴	۱-۵-۳ «دیواره شمال»
۵۴	۲-۵-۳ «دیواره میانی»:
۵۴	۳-۵-۳ «دیواره جنوبی»
۵۵	۶-۳ آب و هوا
۵۶	۱-۶-۳ کوهپایه
۵۶	۲-۶-۳ نیمه خشک و خشک
۵۶	۷-۳ پوشش گیاهی محله
۵۸	۸-۳ پوشش جانوری محله
۵۸	۹-۳ آشنایی با محله فرحزاد

۶۱	..... ۱۰-۳ محلات فرحزاد
۶۳	..... ۱۱-۳ جمعیت فرحزاد
۶۳	..... ۱۲-۳ زبان مردم فرحزاد
۶۳	..... ۱۳-۳ مذهب مردم فرحزاد
۶۳	..... ۱۴-۳ وضعیت ساخت و ساز و مسکن در محله فرحزاد
۶۶	..... ۱۵-۳ نیروی کار فرحزاد
۶۷	..... ۱۶-۳ امامزاده صالح (فرحزاد)

فصل چهارم ادبیات پژوهش

۶۹	..... ۱-۴ آشنایی با مردم فرحزاد
۶۹	..... ۱-۱-۴ شرح مختصری در مورد بومیان فرحزادی
۷۰	..... ۲-۴ گروه های قومی مقیم فرحزاد
۷۰	..... ۳-۴ حرفه و کار گروه های مهاجر مقیم فرحزاد
۷۱	..... ۴-۴ غذاهای گروه های قومی
۷۱	..... ۱-۴-۴ تهرانی
۷۶	..... ۲-۴-۴ قوم کرد
۸۰	..... ۳-۴-۴ قوم لر
۸۳	..... ۴-۴-۴ قوم ترک
۸۸	..... ۵-۴ رابطه غذا و انسان
۸۹	..... ۶-۴ نوع تغذیه در ارتباط با رشد و سلامت مردم محله
۹۳	..... ۷-۴ طبقه بندی مواد غذایی در محله فرحزاد
۹۵	..... ۸-۴ عناصر متشکله غذاهای مصرفی در میان اهالی فرحزاد
۹۷	..... ۹-۴ مواد قندی و جایگاه تغذیه ای آنها در میان خانوارهای مهاجر فرحزادی
۹۷	..... ۱۰-۴ مواد روغنی و چربی و جایگاه تغذیه ای آنها در میان خانوارهای مهاجر فرحزادی
۹۸	..... ۱۱-۴ مواد گوشتی و پروتئینی و جایگاه تغذیه ای آنها در میان خانوارهای فرحزادی
۹۹	..... ۱۲-۴ مصرف میوه و سبزی جات در میان خانوارهای مهاجر فرحزادی
۱۰۱	..... ۱۳-۴ نان های رایج در محله مورد مطالعه
۱۰۲	..... ۱۴-۴ غذاهای اصلی
۱۰۲	..... ۱-۱۴-۴ غذاهای گوشتی و غذاهای غیر گوشتی
۱۰۳	..... ۱۵-۴ اعیاد، جشن ها و سوگواری ها
۱۰۳	..... ۱-۱۵-۴ شب چله
۱۰۴	..... ۲-۱۵-۴ چهارشنبه سوری
۱۰۵	..... ۳-۱۵-۴ عید نوروز
۱۰۷	..... ۱۶-۴ اعیاد مذهبی
۱۰۷	..... ۱-۱۶-۴ عید قربان
۱۰۸	..... ۲-۱۶-۴ عید فطر
۱۰۸	..... ۳-۱۶-۴ نیمه شعبان
۱۰۹	..... ۱۷-۴ مراسم سوگواری فردی
۱۱۰	..... ۱۸-۴ مراسم سوگواری تاسوعا و عاشورا

<u>۱۱۱</u>	..... ۱۹-۴ تغذیه در ماه رمضان
<u>۱۱۲</u>	..... ۲۰-۴ تابوهای غذایی
<u>۱۱۳</u>	..... ۲۱-۴ اعتقادات و باورهای مربوط به خوراک
<u>۱۱۵</u>	..... ۲۲-۴ ضرب المثل های غذایی
	فصل پنجم حاصل پژوهش
<u>۱۱۹</u>	..... ۱-۶ نتیجه گیری
	ضمائم و پیوست ها
۱۲۸	..... منابع

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱-۴: (متوسط الگوی مصرف روزانه گروه های غذایی در میان خانوارهای بومی فرحزاد)	۷۵
نمودار ۳-۴: (متوسط الگوی مصرف روزانه گروه های غذایی در میان خانوارهای کرد مقیم فرحزاد)	۷۹
نمودار ۳-۴: (متوسط الگوی مصرف روزانه گروه های غذایی در میان خانوارهای لر مقیم فرحزاد)	۸۲
نمودار ۴-۴: (متوسط الگوی مصرف روزانه گروه های غذایی در میان خانوارهای ترك مقیم فرحزاد)	۸۶
شکل ۵-۴: هرم گروه های غذایی.	۹۴
نمودار ۶-۴: مواد مغذی، وظایف آنها و غذاهایی که در آنها یافت می شود.	۹۷

صفحه	عنوان
۲۰	شکل ۱-۲ پیش رفته مثلث طباحی لوی اشتراوس
۵۷	عکس شماره ۱-۳ نمایی از دره فرحزاد
۵۷	عکس شماره ۲-۳ نمایی از دره فرحزاد
۶۰	عکس شماره ۳-۳ محدوده جغرافیایی محله فرحزاد
۶۱	عکس شماره ۴-۳ نمایی از کوچه های فرحزاد
۶۲	عکس شماره ۵-۳ خیابان های فرحزاد
۶۲	عکس شماره ۶-۳ خیابان های فرحزاد
۶۴	عکس شماره ۷-۳ آلونک سازی در فرحزاد
۶۴	عکس شماره ۸-۳ حاشیه نشینی در فرحزاد
۶۵	عکس شماره ۹-۳ ساخت و ساز در فرحزاد
۶۵	عکس شماره ۱۰-۳ ساخت و ساز در فرحزاد
۶۶	عکس شماره ۱۱-۳ نمایی از بافت قدیمی منازل موجود در فرحزاد
۶۷	عکس شماره ۱۲-۳ امامزاده صالح فرحزاد
۶۷	عکس شماره ۱۳-۳ امامزاده صالح فرحزاد
۷۵	عکس شماره ۱-۴ آش رشته
۷۹	عکس شماره ۲-۴ ماده اصلی آش ترخینه کردی
۸۶	عکس شماره ۳-۴ پیچاق قیبه ترکی
۸۷	عکس شماره ۴-۴ ایران آشی
۸۷	عکس شماره ۵-۴ کوفته تبریزی
۹۲	عکس شماره ۶-۴ حاج حسین فرحزادی مسن ترین فرد محله فرحزاد
۱۰۷	عکس شماره ۷-۴ مراسم قربانی کردن در عید قربان، محله فرحزاد
۱۰۸	عکس شماره ۸-۴ مراسم قربانی کردن در عید قربان، محله فرحزاد

فهرست نقشه ها

صفحه	عنوان
۵۹	نقشه ۱-۳ فرحزاد تهران

چکیده:

این پژوهش کوششی جهت شناخت فرهنگ تغذیه حاکم بر محله فرحزاد تهران با در نظر گرفتن کارکردهای زیستی آن است. این تحقیق گام کوچکی است جهت شناختن فرهنگ مردم فرحزاد در ارتباط با تغذیه رایج محله و عوامل مؤثر بر آن، با توجه به اینکه تا به حال از این نقطه نظر کار مردم شناسانه ای انجام نشده است این پژوهش دریچه ای کوچک است که شاید بتواند مدخلی جهت انجام پژوهش های وسیع تر در زمینه فرهنگ غنی فرحزاد باشد.

در این پژوهش با توجه به ساختارهای جمعیتی و ویژگی های فرهنگی به بررسی مردم شناسی تغذیه در محله فرحزاد پرداخته شده است، و چگونگی تهیه و کارکردهای غذا از جمله کارکردهای زیستی آن، مشخص کردن مواد اولیه آنها، ضرب المثل های غذایی و تابوهای غذایی و تأثیر عوامل اقتصادی بر تغذیه افراد جامعه مورد بررسی قرار گرفته شده است. در این پژوهش، روش میدانی با ابزارهایی از قبیل دوربین عکاسی، دوربین فیلمبرداری، ضبط صوت و مصاحبه استفاده شده است.

واژگان کلیدی: فرهنگ، تغذیه، کارکرد، محله، رفتار، کالری

مفاهیم:

➤ فرهنگ^۱:

واژه فرهنگ در فرهنگ عمید معانی مختلف به کار رفته است. مانند: «دانش، حرفه، علم، ادب، معرفت، تعلیم و تربیت. آثار دبی یک قوم یا ملت» (فرهنگ عمید، ۱۳۴۲، ص ۷۸۹).

«فرهنگ مجموعه ای از آگاهی ها (شناخت ها) و رفتارهای فنی، اقتصادی، آئینی (شعائر)، مذهبی، اجتماعی، و غیره است که یک جامعه انسانی را مشخص می کند. انسان بدون فرهنگ وجود ندارد» (پانوف و پرن، ۱۳۶۸، ترجمه، ص ۱۰۳).

➤ کالری^۱:

---

^۱ Culture.

کالري در لغت «واحد مقياس حرارت، واحد مقدار گرما و آن مقدار حرارتي است که درجه حرارت يك کيلوگرم آب با يك درجه سانتی گراد بالا ببرد، این اصطلاح در مطالعه سوخت و ساز بدن به کار مي رود» (فرهنگ عمید، ۱۳۶۵، ص ۸۲۸).

➤ تغذیه^۲:

در فرهنگ عمید، «واژه تغذیه به معنی خوراك دادن، غذا دادن، غذا جذب کردن مي باشد» (فرهنگ عمید، ۱۳۴۲، ص ۳۶۳).
در این پژوهش منظور از تغذیه، خوردني ها اعم از نوشيدني ها و خوراكي ها است که در طی روز یا سال توسط افراد در مراسم ها و مناسك خاص مصرف مي شوند.

➤ کارکرد^۳:

کارکرد در لغت نامه دهخدا «به معنای کارکردن و عمل. عمق و کار و کردار و فعل مي باشد» (فرهنگ دهخدا، ۱۳۳۹، ص ۱۳۵).
فونکسیون از ریشه لاتین و در تلفظ انگلیسی به معنای زیر آمده است:
فونکسیون در معنی فایده عبارت «از هر چیز در کل نظام، خواه نظام اجتماعی باشد خواه فرهنگی یا طبیعی، از آنجاست که مفهوم این اصطلاح گسترش می یابد و عمل، نقش و وظیفه ای که آدمی در اجتماع دارد را بیان می کند در يك عبارت جامع کارکرد، نتیجه ثمر بخش و مفید عمل در رفتار است که عضوی در جریان زندگی انجام می دهد. پس تمام اجزاء بر حسب نوع رابطه و انسجام و همبستگی مقابل اعضای دیگر سیستم وظیفه دارند» (تنهایی، ۱۳۷۷، ص ۷۰).

➤ محله:

در لغت نامه دهخدا واژه محله «به کوی، برزن، يك قسمت از چندین قسمت شهر و یا قریه و یا قصبه» (لغت نامه دهخدا، ۱۳۳۹، ص ۵۶۰).
در تعریف محله باید بگوئیم «که در ساده ترین تعریف، محله از خانه هایی مجاور در يك فضای جغرافیایی خاص تشکیل می گردد. افراد همان احساس و وابستگی را دارند که نسبت به خانه خود» (شکویی، ۱۳۶۵، صص ۴۹-۴۸).

➤ رفتار^۴:

---

^۱ Calorie
^۲ nutrition
^۳ function
^۴ -behaviour.

در فرهنگ عمید «واژه رفتار به معنای روش، طرز حرکت، طرز عمل» (فرهنگ
عمید، ۱۳۶۵، ص ۵۶۹).

فصل اول

کلیات

مقدمه:

انسان از دیرباز برای برآوردن نیازهای اولیه خود یعنی غذا، پوشاک، مسکن دست به رفتارهایی می زده که این رفتارها بنا به زمان و مکان متفاوت بوده انسان ابتدایی برای تأمین غذا به دنبال گردآوری خوراک و شکار بوده و زنان و مردان هر یک سهمی در این قضیه داشتند و رفتار انسان ابتدایی حتی در دوران گردآوری خوراک و شکار از یکدیگر متفاوت بوده است.

زمانی انسان با ایزاری ابتدایی به گردآوری خوراک و شکار حیوانات می پرداخت اما با گذشت زمان نیروی تفکر و اراده، او را به مرحله ای می رساند که «در پایان عصر شکار و گردآوری خوراک در حدود ده هزار سال پیش گروه های انسانی ذخیره های اطلاعاتی قابل توجهی درباره گیاهان و جانوران انباشته بودند» (عسکری خانقاه، ۱۳۸۰، ص ۲۰۳).

طی دو تا پنج میلیون سالی که انسان بر روی کره زمین زندگی کرده است «حدود ۹۹ درصد زمانی که انسان صرف تهیه مواد غذایی کرده، با گردآوری گیاهان و شکار حیوانات وحشی و ماهیگیری سپری شده است. کشاورزی پدیده نسبتاً جدیدی است. که فقط از ده هزار سال پیش آغاز شده و کشاورزی صنعتی یا ماشینی دارای عمر کوتاه از یک قرن است» (عسکری خانقاه، ۱۳۷۸، ص ۳۲۸-۳۲۷).

ابن خلدون نیز ضمن اشاره به اهمیت کشاورزی اذعان می دارد که انسان بدون مواد غذایی قادر به ادامه زندگی نیست و می نویسد: «کشاورزی از قدیمی ترین صنایع به شمار می رود، زیرا به وسیله آن مواد غذایی انسان به دست می آید که اغلب مکمل حیات اوست زیرا انسان ممکن است بدون همه اشیاء به سر برد ولی نمی تواند بی مواد غذایی به زندگی خود ادامه دهد» (ابن خلدون، ۱۳۵۹، ص ۸۰).

به این ترتیب مشخص می شود که نیاز به مواد غذایی برای زندگی و ادامه حیات اهمیت زیادی دارد.

تحقیق پژوهشگر، با هدف بررسی فرهنگ تغذیه و کارکردهای زیستی آن در منطقه فرحزاد تهران می باشد که این رساله به شش فصل تقسیم گردیده است. که مشتمل بر فصل های ذیل می باشد: فصل اول: شامل کلیات می باشد که در آن بیان مسئله، انگیزه و اهمیت و اهداف و سوالات، و پیشینه پژوهش مطرح شده است. فصل دوم: مطالعات نظری پژوهش، فصل سوم: جامعه مورد مطالعه، فصل چهارم: ادبیات پژوهش، فصل پنجم: یافته های پژوهش که شامل فرهنگ تغذیه در بین مردم فرحزاد با در نظر گرفتن کارکردهای زیستی آن، اعتقادات و باورهای مربوط به خوراکها و ضرب المثل های غذایی و تابوهای غذایی و تأثیر عوامل اقتصادی بر تغذیه افراد جامعه مورد بررسی قرار گرفته شده است و فصل

ششم: به حاصل پژوهش که شامل نتایج به دست آمده از موضوع فرهنگ تغذیه در این منطقه می باشد می پردازیم.

۱-۱ بیان مسئله:

تغذیه از مهم ترین نیازهای فیزیولوژیکی بدن انسان است آن چنان با فرهنگ و روابط اجتماعی او پیوند خورده است که تفکیک آنها از یکدیگر را با مشکل روبرو می کند. فرهنگ تغذیه موجود در هر جامعه آینه تمام نمای روابط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی حاکم بر آن جامعه می باشد که از ابتدای زندگی اجتماعی آن جامعه به وجود آمده و در طول تاریخ دستخوش تغییر گردیده و از حالت کلی و ساده به تدریج به تنوع و پیچیدگی گرایش پیدا کرده است.

غذاهایی را مردم از میان غذاهایی که در دسترسشان قرار دارند انتخاب می کنند که شیوه آماده کردن آنها برای مصرف و اهمیتی که برای غذا خوردن و آداب آن تأمل می شوند، بسیاری از ویژگی های جوامعشان را منعکس کند. به این ترتیب بررسی جایگاه تغذیه در تأمین نیازهای مردم و در نهایت در زندگی و فرهنگ آنها همراه با دانشی که در این زمینه از آن بهره می گیرند، و نقشی که غذا در باورهای فرهنگی مردم ایفا می کند می تواند به شناخت بیشتر انسان و ابعاد فرهنگی او و ارتباطی را که غذا به عنوان بخشی از طبیعت در یک فرآیند فرهنگی ایجاد کند بینجامد.

با شناخت تغذیه و جایگاه آن در تأمین نیازها می توان به شناخت تفکرات انسان و سازمان هایی که در جهت تأمین این نیاز اساسی ایجاد می شوند و هم چنین به ساختار اجتماعی و فرهنگی پی برد.

در این پژوهش سعی شده است با توجه به ساختار جمعیتی و ویژگی های فرهنگی جامعه مورد مطالعه فرهنگ تغذیه و تغییراتی که به مرور زمان در این زمینه به وجود آمده و عواملی را که منجر به این نوع تغذیه شده است و همچنین تابوها و باورهای غذایی مورد نظر، بررسی شوند و نوع تغذیه نسبت به رشد و سلامت افراد را مورد بررسی قرار دهیم و کارکردهای زیستی آن را مشخص و بررسی کنیم.

۲-۱ انگیزه پژوهش:

به طور کلی تمایل به انجام پژوهشی در باب تغذیه به این دلیل در ذهن پژوهشگر ایجاد شد که عوامل موثر بر نحوه تغذیه و تغییراتی که در ذائقه افراد ایجاد شده را بررسی کند، زیرا که با پیشرفت تکنولوژی شیوه غذا خوردن هم تغییر کرده است. حتی الگوها و ابزارهای تهیه غذا هم روز به روز دچار تغییر و تحول می شوند و همین امر سبب تغییراتی در کارکردهای تغذیه می شوند. علاقه و کنجکاوی شخصی محقق نسبت به تغذیه از گذشته تا به حال باعث شد تا در رابطه با امر تغذیه اطلاعاتی را کسب نماید و همچنین با در نظر گرفتن کارکردهای زیستی تغذیه آن در این باره اطلاعات لازم را کسب کند.

۳-۱ ضرورت و اهمیت پژوهش:

بشر اولیه تنها از میوه های جنگلی تغذیه می کرد اما کم کم بر اثر پیشرفت مادی به کشت چند نوع محدود از غلات نائل شد و هم اکنون از انواع غلات و حبوبات و انواع محصولات کشاورزی و درختی بهره می گیرند و سعی در استفاده بهینه از تجربه مردمان مناطق کره زمین از انواع محصولات خوراکی دارند. انسان امروزه برخلاف گذشته صرفاً از راه شکار و صید ماهی به منابع پروتئینی دسترسی ندارد بلکه با استفاده از ابزار و تکنولوژی مدرن به راههای مختلف، پرورش انواع حیوانات، اعم از آبی و غیر آن دسترسی پیدا کرده است. شناخت عوامل فرهنگی موثر بر تغذیه در جامعه مورد بحث از گذشته تا به امروز و تغییراتشان یکی از مهم ترین علل این پژوهش می باشد و علاوه بر آن با دست یافتن به نوع فرهنگی که حاکم بر تغذیه محله است جایگاه آن را در زندگی مردم محله شناخته و این شناخت یکی دیگر از وجوه اهمیت این پژوهش می باشد.

۴-۱ اهداف پژوهش:

این پژوهش به قصد شناخت عوامل موثر بر نوع تغذیه، با در نظر گرفتن عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی، و فرهنگی حاکم بر محله مورد مطالعه است. هدف اساسی این پژوهش ارتباط بین فرهنگ و تغذیه^۱ با سطح درآمد خانواده و نقش آن بر رشد و سلامت مردم محله و بررسی کارکردهای زیستی تغذیه می باشند. زیرا آگاهی از این عوامل و آثاری که بر تمامی ابعاد زندگی مردم و از جمله تغذیه آنان بر جای می گذارند، عمده ترین روش شناخت شیوه زندگی و آیین ها و سنت های فرهنگی آنان را شکل می دهند.

۵-۱ روش پژوهش:

از آنجایی که جامعه مورد مطالعه محدود است روش مطالعه و بررسی به صورت ژرفانگر و مردم شناسانه می باشد. این پژوهش در دو مرحله اسنادی و مطالعه میدانی انجام می شود. در مطالعات اسنادی از مجموع مقالات، کتابها، و سایت های اینترنتی استفاده می شوند و در مطالعات میدانی نیز جمع آوری اطلاعات با استفاده از روش های رایج مردم شناسی مانند مصاحبه و مشاهده مستقیم و مشارکتی و همچنین عکسبرداری انجام می پذیرند. در تحلیل اطلاعات گرد آوری شده نیز روش های توصیفی و تحلیلی در چهارچوب کارکرد گرایی به کار گرفته شده است.

---

^۱ - منظور از فرهنگ تغذیه در این پژوهش، آنگوهای رفتاری تغذیه ای رایج و مورد بررسی در بین خانوارهای جامعه مورد مطالعه می باشد.